

Minimumkövetelmények
történelemből
9. évfolyam
Érvényes: a 2013/2014. tanévtől

TÉMAKÖRÖK:

I) Az őskor és az ókori Kelet:

- 1) A történelem forrásai. Az emberré válás folyamata, ősi hiedelemvilág, őskor.
- 2) A folyamvölgyi kultúrák (Mezopotámia, Egyiptom, India, Kína)
- 3) A Közel-Keletet egyesítő birodalmak (Asszír Birodalom, Újbabiloni Birodalom, Perzsa Birodalom)
- 4) Az ókori Kelet kulturális öröksége, a zsidó nép vallási és történeti hagyományai

II) Az ókori Görögország:

- 5) A polisz kialakulása
- 6) Az athéni demokrácia kialakulása és működése
- 7) A spártai állam
- 8) A görög hitvilág, művészet és tudomány
- 9) Nagy Sándor birodalma és a hellenizmus

III) Az ókori Róma:

- 10) Róma útja a köztársaságtól a császárságig. A köztársaság és a császárság államszervezete és intézményei. Gazdaság, gazdálkodás, az életmód változásai.
- 11) A római hitvilág, művészet, a tudomány és a jog.
- 12) A kereszténység kialakulása, tanításai és elterjedése.
- 13) Pannónia provincia.
- 14) A népvándorlás, az antik civilizáció felbomlása.

IV) A korai feudalizmus története Európában:

- 15) Róma öröksei: a Bizánci Birodalom, a Frank Birodalom, és a Német-római Birodalom létrejötte
- 16) A nyugati és keleti kereszténység. A középkori egyház és az uralkodói hatalom Európában.
- 17) Nyugat-Európa társadalma és gazdasága a kora középkorban. Gazdasági fellendülés és a középkori városok születése. A rendiség kialakulása.
- 18) Az iszlám és az arab hódítás.

V) Érett és késő középkor:

- 19) Nyugat-Európa válsága és fellendülése a XIV–XV. században.
- 20) A közép- és kelet-európai régió államai.
- 21) Az Oszmán (Török) Birodalom terjeszkedése.
- 22) Egyházi és világi kultúra a középkorban. Itália, a humanizmus és a reneszánsz. Hétköznapi élet a középkorban.

VI) A magyar nép története:

- 23) A magyar nép eredete, vándorlása, a honfoglalás és a kalandozások kora.
- 24) Árpád-házi uralkodók politikai életpályája (Géza és Szent István, Szent László, Könyves Kálmán, II. András, IV. Béla).
- 25) A társadalom és a gazdaság változásai a honfoglalástól a XIII. század végéig.

- 26) A Magyar Királyság mint jelentős közép-európai hatalom, az Anjouk, Luxemburgi Zsigmond és Hunyadi Mátyás korában.
- 27) A magyar rendi állam és az Oszmán (Török) Birodalom párharca.
- 28) Társadalmi és gazdasági változások a XIV–XV. század folyamán.
- 29) A középkori magyar kultúra és művelődés emlékei.

I) Az őskor és az ókori Kelet:

Fogalmak: írott és íratlan forrás. régészet, homo sapiens, őskőkor, újkőkor, zsákmányoló életmód, mágia, bronzkor, vaskor, nemzetség, despotizmus, városállam, öntözéses földművelés, buddhizmus, brahmanizmus, egyistenhit, zsidó vallás. *Tartalmi kulcsfogalmak:* politika, állam, államforma, egyeduralom, államszervezet, birodalom, monoteizmus, politeizmus.

Személyek: Kheopsz, Hammurapi, Salamon, I. Dareiosz, Mózes, Buddha, Konfuciusz.

Topográfia: „termékeny félhold”, Mezopotámia, Egyiptom, Palesztina, Perzsia, India, Kína, Babilon, Jeruzsálem.

Kronológia: Kr. e. 8000 körül (az újkőkor kezdete), Kr. e. 3000 körül (az első államok kialakulása), Kr. e. XVIII. század (Hammurapi uralkodása), Kr. e. X. század (a zsidó állam fénykora).

II) Az ókori Görögország:

Fogalmak: polisz, mitológia, arisztokrácia, démosz, türannisz, népgyűlés, esküdtbíró, demagógia, sztratégosz, cserépszavazás, filozófia, hellenizmus. *Tartalmi kulcsfogalmak:* társadalom, népesedés, népességrobbanás, migráció, életmód, város, gazdaság, gazdasági rendszer, termelés, erőforrás, gyarmatosítás, árutermelés, pénzgazdálkodás, kereskedelem, politika, állam, államforma, hatalmi ág, egyeduralom, köztársaság, demokrácia, polgárjog, államszervezet, birodalom, szuverenitás, politeizmus.

Személyek: Szolón, Kleiszthenész, Periklész, Pheidiasz, Hérodotosz, Thuküdidész, Platón, Arisztotelész, Nagy Sándor, a legfontosabb görög istenek.

Topográfia: Athén, Spárta, Olümpia, Peloponnészosz, Makedónia, Alexandria.

Kronológia: Kr. e. 776 (az első feljegyzett olimpiai játékok), Kr. e. V. század közepe (Periklész kora), Kr. e. 336-323 (Nagy Sándor uralkodása)

III) Az ókori Róma:

Fogalmak: patrícius, plebejus, consul, senatus, dictator, néptribunus, rabszolga, provincia, triumvirátus, principatus, limes, dominatus, diaszpóra, apostol, Biblia, egyház, püspök, zsinat, barbár, népvándorlás. *Tartalmi kulcsfogalmak:* vallás, politeizmus, monoteizmus, vallásüldözés, vallásszabadság.

Személyek: Hannibal, a Gracchus-testvérek, Marius, Sulla, Caesar, Antonius, Augustus, Názáreti Jézus, Péter apostol, Pál apostol, Constantinus, Attila.

Topográfia: Róma, Karthágó, Actium, Pannónia, Konstantinápoly, Aquincum, Sopianae, Savaria.

Kronológia: Kr. e. 753 (Róma hagyomány szerinti alapítása), Kr. e. 510 (a köztársaság létrejötte), Kr. e. 264-146 (a pun háborúk), Kr. e. 44 (Caesar halála), Kr. e. 31 (az actiumi csata), Kr. u. 70 (Jeruzsálem lerombolása), 313 (a milánói ediktum) 325 (a niceai zsinat), 395 (a Római Birodalom felosztása), 476 (a Nyugatrómai Birodalom bukása).

IV) A korai feudalizmus története Európában, valamint

V) Érett és késő középkor:

Fogalmak: ortodox egyház, római katolikus egyház, pápa, szerzetes, kolostor, bencés rend, kódex, feudalizmus, hűbériség, jobbágyság, robot, majorság, uradalom, önellátás, nyomásos gazdálkodás, iszlám, Korán, kalifa, investitúra, inkvizíció, eretnokség, antijudaizmus, kolduló rend, rendi monarchia, városi önkormányzat, hospes, céh, levantei kereskedelem, Hanza, skolasztika, egyetem, lovag, román stílus, gótika, reneszánsz, humanizmus, szultán, szpáhi, janicsár.

Személyek: Karolingok, Nagy Károly, Justinianus, Mohamed próféta, Aquinói Szent Tamás, VII. Gergely, Gutenberg.

Topográfia: Egyházi (Pápai) Állam, Bizánci Birodalom, Mekka, Német-római Birodalom, Szentföld, Velence, Firenze.

Kronológia: 622 (Mohamed futása, a muszlim időszámítás kezdete, a hidzsra éve), 732 (a frankok győzelme az arabok felett Poitiers-nél), 800 (Nagy Károly császárrá koronázása), 843 (a verduni szerződés, Frank Birodalom felosztása), 1054 (az egyházszakadás), 1215 (a Magna Charta kiadása), 1453 (Konstantinápoly elfoglalása).

VI) A magyar nép története:

Fogalmak: nyelvrokonság, őstörténet, őshaza, törzsszövetség, kettős fejedelemség, honfoglalás, kalandozás, királyi vármegye, ispán, nádor, egyházmegye, királyi tanács, tized, szerviens, várjobbágyság, vajda, Szent Korona, Aranybulla, nemesi vármegye, székely, szász, kun, bandérium, aranyforint, regálé, harmincad, kapuadó, szabad királyi város, bányaváros, mezőváros, úriszék, báró, köznemes, kilenced, ősiség, perszonálunió, végvári rendszer, rendi országgyűlés, rendkívüli hadiadó, füstpénz, fekete sereg, corvina.

Személyek: Árpád, Géza fejedelem, I. (Szent) István, Koppány, I. (Szent) László, Könyves Kálmán, Anonymus, II. András, IV. Béla, I. Károly, I. (Nagy) Lajos, Luxemburgi Zsigmond, Hunyadi János, Hunyadi Mátyás.

Topográfia: Magna Hungaria, Kazár Birodalom, Levédia, Etelköz, Vereckei-hágó, Augsburg, Pannonhalma, Esztergom, Székesfehérvár, Pozsony, Horvátország, Erdély, Dalmácia, Muhi, Buda, Visegrád, Nándorfehérvár.

Kronológia: 895 táján (a honfoglalás), 955 (az augsburgi csata), 972–997 (Géza fejedelemsége), 997/1000–1038 (I. /Szent/ István), 1077–1095 (I. /Szent/ László), 1095–1116 (Könyves Kálmán), 1205–1235 (II. András), 1222 (az Aranybulla kiadása), 1235–70 (IV. Béla), 1241–42 (a tatárjárás), 1301 (az Árpád-ház kihalása), 1308–42 (I. Károly), 1342–82 (I. /Nagy/ Lajos), 1351 (I. /Nagy/ Lajos törvényei), 1387–1437 (Luxemburgi Zsigmond), 1444 (a várnai csata), 1456 (a nándorfehérvári diadal), 1458–90 (I. /Hunyadi/ Mátyás).